

О. П. ВАЩУК, д-р юрид. наук., проф.
О. Т. ПОЛІЩУК, канд. екон. наук, доц.
А. С. СУХІХ, канд. пед. наук
А. В. ЯЦИШИН, д-р пед. наук, с. н. с.
Т. М. ЯЦИШИН, д-р техн. наук, доц.

ОФІС ПІДТРИМКИ ВЧЕНОГО: АНАЛІЗ ПРОЄКТІВ ІЗ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ НАУКИ ТА АУДИТ КРІ ДІЯЛЬНОСТІ

Резюме. У статті здійснено узагальнення та представлення частини завдань і проєктів, що були реалізовані Офісом підтримки вченого за перший рік діяльності. Наголошено, що підтримка вчених і популяризація національної науки є важливими для забезпечення сталого розвитку країни, підвищення конкурентоспроможності та добробуту нашої держави. Цей напрям організаційної діяльності у сфері науки потребує підтримки від уряду, наукових установ, закладів вищої освіти, громадських організацій і самої наукової спільноти. Презентована діяльність Офісу підтримки вченого, що описана в цій публікації, спрямована на: розвиток індивідуальної кар'єрної траєкторії вченого; забезпечення організаційної та соціальної підтримки інтересів учених; сприяння кооперації між науковими установами та/або закладами вищої освіти, міжнародними науковими та іноземними науковими інституціями; популяризацію наукових здобутків українських учених тощо. Також окреслено фактори, що гальмують популяризацію національної науки (відсутність цілеспрямованої державної підтримки щодо популяризації науки та підвищення престижу вченого; не налагоджена комунікація між ученими та працівниками медіа; недовіра вчених до роботи журналістів; відсутність спеціальної професійної підготовки для вчених (чи підвищення кваліфікації) щодо різних аспектів популяризації власних наукових результатів та розробок і формування бренду вченого тощо).

Ключові слова: популяризація науки, Офіс підтримки вченого, аудит діяльності, аналіз проєктів, вчені.

ВСТУП

Наразі наша держава переживає складні часи, пов'язані з ворожою агресією і війною на території України. З-поміж численних проблем (екологічних, соціальних, економічних, демографічних тощо) і фізичних загроз для населення доводиться знаходити нові підходи та шукати інноваційні рішення. І важливими в цьому процесі є вітчизняні наукові розробки, методики та імпортозамінні технології. Саме тому роль винахідників, дослідників і вчених має надзвичайно важливе значення та потребує широкої підтримки. Спробуємо дати відповідь на запитання “Для чого потрібно підтримувати вітчизняних учених і популяризувати українську науку?”.

Вважаємо, що підтримка дослідників і популяризація вітчизняної науки постає важливим завданням із різноманітними вигодами для громадськості, науки, підвищення якості освіти та сприяння впровадженню інновацій. Перелічимо декілька аспектів стосовно важливості популяризації науки та підтримки вчених.

По-перше, це зростання інтересу до науки та розуміння важливості науки для суспільно-го розвитку. Заходи щодо популяризації науки

(фестивалі, конкурси, “дні науки”, конференції, вікторини, семінари, круглі столи тощо) допомагають залучити більше людей до наукового процесу та створюють інтерес до наукових тем. Водночас такі заходи сприяють поширенню критичного мислення та розумінню природи наукових досліджень, а також мають на меті підвищити рівень сприйняття вченого та місця його досліджень у суспільстві.

По-друге, важливим є збільшення підтримки науки. Якщо значна частина громадськості розуміє важливість наукових досліджень, то суспільство більш схильне підтримувати фінансування наукових досліджень через державні чи приватні ресурси. Водночас це сприяє тому, що вчені можуть виконувати більше наукових досліджень і створювати новітні технології.

По-третє, це розвиток інновацій. Підтримка вчених і популяризація науки сприяє поширенню нових ідей і технологій, а також може стати джерелом інноваційних рішень у різних галузях, що сприяє економічному розвитку країни.

По-четверте, важливо згадати підвищення якості освіти та її розвиток. Посилення інтересу до науки в закладах освіти допомагає

підвищити якість освіти. Також університети є каталізаторами та ініціаторами проведення сучасних наукових досліджень і залучення талановитої молоді до наукової діяльності. Водночас це може надихнути молодь обирати свою подальшу кар'єру в науці та технологіях.

По-п'яте, це *співпраця та обмін знаннями*. Заходи з популяризації науки сприяють обміну знаннями та співпраці між ученими та широкою громадськістю, прозорості, відкритому доступу до наукової інформації та результатів досліджень для широкої громадськості.

По-шосте, це *збереження культурної спадщини та національної ідентичності*. Підтримка вчених і популяризація національної науки може допомогти зберегти культурну спадщину та національну ідентичність, спираючись на наукові підходи та дослідження.

По-сьоме, варто згадати *розвиток громадської політики та соціальної відповідальності*. Члени громади, які розуміють наукові факти та докази, можуть бути більш досвідченими виборцями та активними громадянами. Водночас це впливає на усвідомлення важливості наукових аспектів у процесі прийняття рішень у різних сферах (екологія, енергетика, охорона здоров'я, культура, соціальна галузь тощо).

Отже, підтримка вчених і популяризація вітчизняної науки є важливими для створення освіченого, інноваційного та розвиненого суспільства, яке здатне розв'язувати сучасні проблеми та досягати сталого розвитку. Перелічені вище аспекти є актуальними для нашої країни як у період воєнного стану, так і для успішної післявоєнної відбудови нашої держави.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Вважаємо, що проблеми з підтримкою вчених і популяризацією науки в нашій країні залишаються на незадовільному рівні. Така ситуація негативно впливає і на імідж вітчизняної науки та вчених. Популяризацію науки визначають як поширення наукових знань у сучасній і доступній формі для широкої громадськості, сприяння розвитку науковому способу мислення серед суспільства. Водночас популяризація науки сприяє збільшенню кількості людей, які цікавляться наукою завдяки стимуляції інтересу до неї.

В Україні, на відміну від інших розвинених країн, популяризація науки не проводиться належним чином: немає потрібної державної підтримки, програм розвитку цієї галузі; наукова журналістика практично відсутня як вид діяльності; не налагоджено ефективний механізм донесення наукової інформації до масової аудиторії. Однак останнім часом громадськість

починає усвідомлювати гостру необхідність цієї діяльності та її важливість, тож відбуваються перші кроки в цьому напрямі [1].

Наразі наукова інформація набуває дедалі більшої ваги в системі знань, адже наукові досягнення визначають розвиток людства загалом. Для повноцінного розвитку широка громадськість має бути обізнана щодо рівня розвитку науки, розуміти те, як влаштований навколишній світ та будувати життя відповідно до тенденцій його розвитку. У зв'язку з глобальною цифровізацією та збільшенням інформаційних потоків популяризація науки також зазнає значних змін, набуває нових форм, переходить на новий рівень розвитку. Сучасний інтернет-простір бере на себе більшу частину всіх комунікаційних процесів і є найперспективнішою платформою для популяризації наукових знань [1].

Проблеми з популяризації науки висвітлено в дослідженні [2], де наголошено на відсутності продуктивної комунікації науковців із широким загалом. Наголошено на негативній динаміці обсягів науково-популярного контенту в структурі медіапростору. Ідеться про зменшення кількості повідомлень про наукові факти та відкриття, скасування рубрик, що присвячені науці, скорочення матеріалів про видатних учених. Також проаналізовано основні проблеми некоректного висвітлення наукової тематики та проблематики, з-поміж яких: інверсія наукових фактів, промоція сенсаційності та патогенного контенту, нівелювання межі між науковими та псевдонауковими повідомленнями. Наголошено на проблемі недостатньої фахової підготовки наукових популяризаторів [2].

Під час онлайн-брифінгу "Говоримо про науку!" було наголошено, що "Основою популяризації науки в Україні має стати підвищення престижу професії вченого, що можливо лише за умови достатнього рівня фінансування науки в державі" [3]. Також представники МОН України розповіли про ті інструменти, що наразі створюються в МОН задля популяризації та цифровізації науки в Україні. Зокрема йшлося про Національну електронну наукову інформаційну систему "Вільна Наука", положення про яку нещодавно було оприлюднено для громадського обговорення. "У науковців було багато різноманітних сайтів, платформ, і вони намагалися рухатися за своїми процесами, шукати інформацію, відкриваючи один, другий, третій, четвертий. І ми зрозуміли, що це треба об'єднувати в єдину платформу і робити зручний інструмент, який надасть можливість вченим, не відвідуючи різні сайти, мати доступ, наприклад, до своїх наукових праць чи пошукати, що є в інших" [3].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання популяризації науки та підтримки вчених не є надто популярними темами для наукових публікацій, тому вітчизняні вчені не часто розглядають ці проблеми [4–13] та не мають певної системності.

Зарубіжні вчені в публікації [5] описують досвід Китаю щодо створення в 1999 р. національної науково-популяризаційної освітньої бази, метою якої було сприяння популяризації соціальних наук Китайської асоціації науки і техніки. Ці заходи дійсно мобілізували роботи з популяризації суспільних наук, адже сприяли популяризації наукової роботи та підвищенню наукової грамотності населення. У згаданій статті подано короткий опис історії, функції та поточної ситуації у сфері популяризації науки в Китаї [5].

Колектив закордонних учених у статті [6] наголошує, що популяризація науки виконує важливе завдання — має зробити наукові знання зрозумілими та доступними для непрофесіоналів. Водночас спрощення інформації, що необхідна для досягнення такої доступності, може призвести до ризику того, що аудиторія буде надмірно покладатися на власні здібності, коли виносить судження про наукові твердження. Також вони можуть недооцінювати те, наскільки вони залежать від експертів. У публікації описано емпіричне дослідження, результати якого демонструють “ефект легкості популяризації науки”. Цей ефект відбувається, коли неспеціалісти читають спеціалізовані статті, які популяризують наукові результати для широкої громадськості. Після прочитання таких спеціалізованих статей, які були адресовані непрофесійній аудиторії, непрофесіонали більше погоджуються з представленими заявами про наукові результати та розробки та є більш впевненими у своїх судженнях щодо певних розробок і технологій. Також обговорюються наслідки після представлення наукових знань для широкої громадськості.

Вважаємо, що питання підтримки вітчизняних учених і популяризація національної науки є досить малодослідженими напрямками, а отже, розгляду і висвітлення потребують кращі зарубіжні та вітчизняні практики за цим напрямком.

Мета статті полягає в тому, щоб проаналізувати та представити діяльність Офісу підтримки вченого щодо підтримки дослідників і популяризації національної науки.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Автори публікації переконані, що для популяризації національної науки та підтримки

вітчизняних учених варто обов’язково включити ці аспекти до державних законодавчих і нормативних документів як окремі напрями. Часи змінилися і нині вчені мають самі перейматися популяризацією власних розробок і отриманих наукових результатів, що спричинено зокрема і політичними змінами. Проте у вчених виникає дисонанс, оскільки їх ніхто не вчив здійснювати популяризацію власних наукових результатів та інноваційних розробок. Наразі проводяться різноманітні семінари, вебінари і тренінги щодо різних аспектів підготовки грантових заявок, написання проектів тощо, проте їхня кількість (а іноді і якість) є недостатньою.

Створений влітку 2022 р. Офіс підтримки вченого [14] має на меті розв’язати такі питання, що постають перед українськими вченими: допомога щодо популяризації власних наукових розробок; допомога з підготовкою грантових заявок, пошуком зарубіжних партнерів для виконання спільних наукових досліджень тощо. Окрім того, Офіс підтримки вченого здійснює проведення різних промоційних заходів. На **рис. 1** представлено головну сторінку сайту Офісу підтримки вченого.

У Положенні Офісу підтримки вченого вказано, що “...тимчасовий науковий колектив «Офіс підтримки вченого» (англ. — Scholar Support Office) утворюється наказом директора Державної наукової установи «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» (УкрІНТЕІ) відповідно до ч. 12 ст. 7 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» і Статуту УкрІНТЕІ”.

Метою діяльності Офісу підтримки вченого є створення умов та можливостей для реалізації інтелектуального потенціалу громадян України у сфері науки та інновацій. Головними цілями та завданнями Офісу підтримки вченого є:

1. Створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу громадян України у сфері наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності:

- стимулювати наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність, винахідництво та наукову діяльність вчених;
- нарощувати можливості для розвитку вченого та розбудови дослідницької інфраструктури в Україні;
- формувати сприятливі умови для активної академічної мобільності та наукової кооперації вчених.

2. Налагодження співробітництва між ученими, науковими та науково-педагогічними працівниками й науковими та науково-технічними колективами:

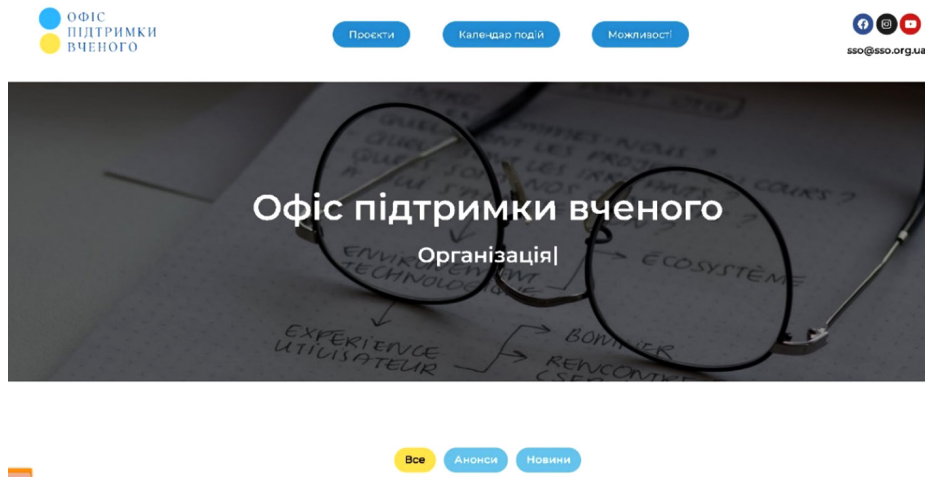

Рис. 1. Головна сторінка сайту Офісу підтримки вченого

- сприяти розбудові національного дослідницького простору;
- сприяти інтеграції національного дослідницького простору до світового дослідницького простору;
- стимулювати та створювати умови для кооперації між науковими та науково-педагогічними працівниками.

3. Сприяння вільному розвитку наукової та науково-технічної творчості громадян України, наукових і науково-педагогічних працівників:

- розробити та впровадити інструменти розвитку індивідуальної кар'єрної траєкторії вченого;
- ініціювати створення нових і просування вже наявних платформ розвитку наукової та науково-технічної діяльності громадян

України, наукових і науково-педагогічних працівників;

- стимулювати діяльність наукових і науково-педагогічних працівників, підвищити престижність наукової та науково-технічної діяльності.

4. Популяризація наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та діяльності вчених:

- створити нові та просувати вже наявні практики популяризації наукової, науково-технічної і інноваційної діяльності та діяльності вчених;
- здійснювати промоцію наукових і науково-технічних досягнень, винаходів, сучасних технологій тощо, внеску України в розвиток світової науки і техніки;
- мотивувати молодь до здійснення наукової та науково-технічної, інноваційної діяльності.

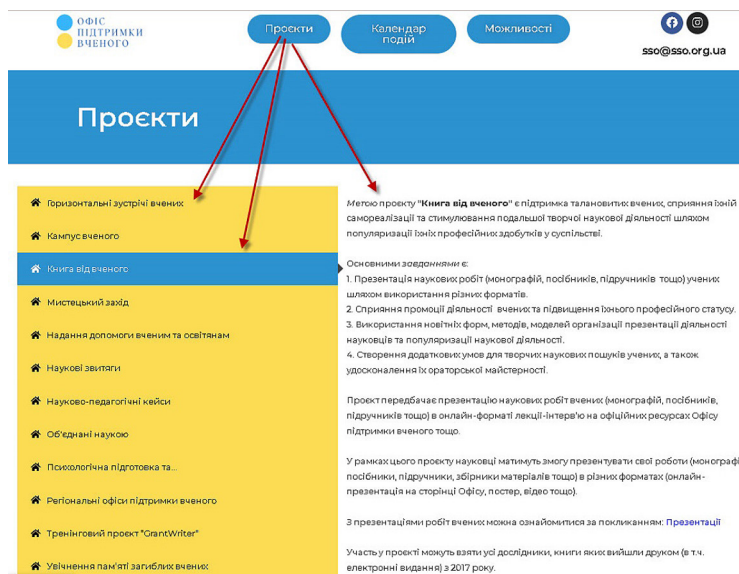

Рис. 2. Перелік проектів Офісу підтримки вченого

На **рис. 2** представлено перелік проектів, які реалізуються координаторами та агентами Офісу підтримки вченого. Наразі виконуються такі проекти: “Горизонтальні зустрічі вчених”; “Кампус вченого”; “Книга від вченого”; “Наукові звіти”; “Науково-педагогічні кейси”; “Об’єднані наукою”; тренінговий проект “GrantWriter”; “Українська наукова діаспора”; “Надання допомоги вченим та освітянам”; “Увічнення пам’яті загиблих вчених” тощо.

На **рис. 3** представлено перелік можливостей від Офісу підтримки вченого, а саме: “Scientists Coworking Center: Ваш робочий офіс у Києві”; “Відновлення України”; “Геноцид українського народу”; “Дайджест Офісу підтримки вченого”; “Корисні ресурси”; “Курси іноземних мов та професійного розвитку”; “Нормативне регулювання діяльності вченого”; “Медична підтримка”; “Обговорення”; “Опитування”; “Програми ЄС для українських вчених”; “Програма Cotutelle de thèse”; “Підтримка українських вчених”; “Психологічна підтримка”; “Регіональні координатори: допомога”; “Реєстри та рейтинги наукових видань”; “Цифрові сервіси для науки та освіти”; “Юридична підтримка”.

Офіс підтримки вченого реалізує не лише власні ініціативи, а й виконує велику кількість завдань, що були поставлені працівниками МОН України (Директорат науки та інновацій). Наприклад, представимо узагальнені дані та систематизовану інформацію щодо виконаних завдань і проектів Офісом підтримки вченого (представлено лише третину виконаних завдань і проектів, оскільки обсяги цієї публікації є обмеженими, і більш детально з іншими проектами можна ознайомитися на всіх інформаційних ресурсах Офісу підтримки вченого: сайт — [https://](https://sso.org.ua)

<https://www.facebook.com/scholarsupportoffice>; Facebook — <https://www.facebook.com/scholarsupportoffice>; YouTube — <https://www.youtube.com/channel/UCp3Exytiml0HOssbWHCgrKw?app=desktop>.

I. Сприяння кооперації між науковими установами (НУ) та/або закладами вищої освіти (ЗВО), міжнародними науковими та іноземними науковими інституціями.

Короткий опис. Розробити пропозиції змін до Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” у частині запровадження в контракті з керівником НУ розділу щодо цільових показників діяльності НУ, а також проект типових цільових показників діяльності НУ.

Планові індикатори виконання.

1. Надати МОН проект змін до Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність”.
2. Надати проект типових цільових показників діяльності НУ.
3. Підготувати проект змін до Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” до громадського обговорення.

Фактичні індикатори виконання.

1.1. Розроблено пропозиції змін до Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність”, щодо розробки стратегічного плану НУ; запроваджено цільові показники діяльності в контракті керівника НУ.

2.1. Сформовано типові стратегічні напрями діяльності НУ.

2.2. Розроблено систему типових цільових показників діяльності НУ та її керівника.

2.3. Розроблено систему типових цільових показників діяльності працівників НУ.

3.1. Підготовлено проект змін до Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” до громадського обговорення.

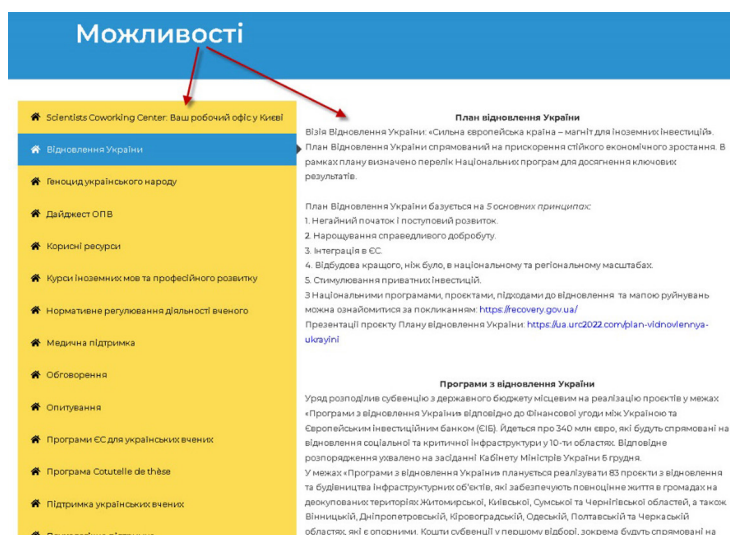

Рис. 3. Перелік «Можливостей» від Офісу підтримки вченого

Стан виконання — виконано.

Виконавець — Поліщук О.

II. Популяризація наукових здобутків українських учених.

Короткий опис. Здійснити аналіз баз даних НДДКР та Технологій з метою вибору переліку найбільш цікавих розробок, їх потенційного впливу на економіку країни та підготувати промовні матеріали/інтерв'ю з авторами з метою популяризації результатів наукової діяльності серед громадян країни.

Планові індикатори виконання.

1. Здійснити аналіз даних за 5 років; виокремити рубрики (найбільш актуальні галузі); підготувати шаблон ключових питань (тез) 1–1,5 сторінки тексту для публікації, сформулювати анкети для збору інформації у авторів наукових розробок, здійснити розсилку до НУ та ЗВО.

2. Подати заявку на грант від Посольства Фінляндії у напрямі “Освіта та Навчання на 2022–2023 рр.” для створення серії відеороликів та освітньо-наукового контенту з метою популяризації наукових здобутків учених.

3. Провести опитування ЗВО та НУ щодо наукових здобутків наукових і науково-педагогічних працівників.

4. Здійснити взаємодію з авторами відібраних розробок щодо представлення наукових здобутків.

5. Підготувати інформацію для наповнення сайтів УкрІНТЕІ, МОН України.

Фактичні індикатори виконання.

1.1. Розроблено анкету для збору інформації авторів наукових розробок, здійснено розсилку до НУ та ЗВО.

1.2. Підготовлено шаблон постера про наукові розробки/результати.

2.1. Подано заявку на грант від Посольства Фінляндії у напрямі “Освіта та Навчання на 2022–2023 рр.”.

3.1. Проведено опитування ЗВО та НУ щодо наукових здобутків. Кількість отриманих відповідей — 376.

4.1. Підготовлено 10 матеріалів відібраних розробок (за шаблоном) щодо представлення наукових здобутків.

5.1. Підготовлено та передано матеріали для погодження координатору від МОН України.

Стан виконання — виконується.

Виконавці — Яцишин Т., Яцишин А.

III. Міжнародні програми — кооперації у світовому дослідницькому просторі.

Короткий опис. Провести дослідження рівня та масштабу залучення українських е-інфраструктур до Європейського дослідницького простору.

Планові індикатори виконання.

1. Розробити анкету-опитувальник НУ та ЗВО щодо використання е-інфраструктури.

2. Поширити інформацію щодо анкетування у ЗВО та НУ.

3. Здійснити обробку зібраних даних.

4. Провести серію круглих столів щодо залучення е-інфраструктур у НУ та ЗВО для наукових досліджень.

Фактичні індикатори виконання.

1.1. Розроблено анкету-опитувальник НУ та ЗВО щодо використання е-інфраструктури.

2.1. Поширено інформацію про анкету серед НУ, ЗВО (листи від МОН України).

3.1. Очікування результатів анкетування, опрацювання в міру заповнення.

4.1. За сприяння Директорату науки та інновацій МОН України було організовано і проведено два наукові масові заходи, які мали та консультативне та популяризаційне спрямування:

- круглий стіл для працівників НУ “Цифрова трансформація науки в умовах євроінтеграції” (08 листопада 2022 р.). Кількість учасників — понад 296 осіб. Підготовлено програму, матеріали, сертифікати учасникам;

- круглий стіл для ЗВО “Цифрова трансформація наукової діяльності закладів вищої освіти в умовах євроінтеграції” (31 січня 2023 р.). Загалом для участі в круглому столі зареєструвалося понад 1200 осіб, але фактично в заході взяли участь та отримали сертифікати 1036 осіб. Підготовлено програму, матеріали, сертифікати учасникам. Спікерами круглого столу були українські та зарубіжні дослідники. Відеозапис — https://www.youtube.com/watch?v=5EpwBCV6Bsl&ab_channel=ScholarSupportOffice.

Стан виконання — виконується.

Виконавці — Яцишин Т., Яцишин А., Сухіх А.

IV. Міжнародні програми — кооперації у світовому дослідницькому просторі.

Короткий опис. Здійснити аналіз результатів білатерального міжнародного науково-технічного співробітництва та на його основі розробити пропозиції щодо державної політики у сфері двостороннього міжнародного науково-технічного співробітництва.

Планові індикатори виконання.

1. Провести опитування виконавців проєктів білатерального співробітництва.

2. Провести презентацію його результатів та пропозицій щодо державної політики в цій сфері.

Фактичні індикатори виконання.

1.1. Сформовано методику аналізу результатів білатерального міжнародного науково-технічного співробітництва.

1.2. Розроблено анкету-опитувальник виконавців проєктів білатерального співробітництва.

1.3. Здійснено розсилку для опитування та оцінювання відповідей респондентів.

Стан виконання — виконується.

Виконавці — Поліщук О., Ніколаєв К.

V. Цифрові сервіси для науковців.

Короткий опис. Здійснити аналіз використання актуальних цифрових сервісів для науковців, зокрема тих, що розроблені GEANT і доступні для українських учених. Розробити пропозиції щодо створення нових цифрових сервісів для науковців, які можуть бути потенційно реалізованими в рамках проекту EaRConnect2, долучитися до проведення інформаційної кампанії щодо популяризації цифрових сервісів.

Планові індикатори виконання.

1. Підготувати матеріали й опублікувати дописи про використання цифрових сервісів, що надаються в рамках проекту EaRConnect2 на сайті МОН України з метою їх популяризації.

2. Долучитися до проведення інформаційної кампанії щодо популяризації цифрових сервісів.

3. Взяти участь у розробці опитувальника щодо використання цифрових сервісів.

Фактичні індикатори виконання.

1.1. Досліджено актуальні цифрові сервіси для науковців, зокрема ті, що розроблені GEANT та доступні для українських учених.

1.2. За матеріалами п. 1.3. зроблено інформаційні дописи на сайті та сторінках соціальних мереж.

2.1. Організовано два круглі столи для представників НУ та ЗВО з виступами спікерів із метою популяризації цифрових сервісів.

3.1. Розроблено та поширено опитувальник.

3.2. Триває опитування представників НУ та ЗВО з метою отримання інформації про використання цифрових сервісів і визначення потреб для подальшої роботи.

Стан виконання — виконується.

Виконавець — Сухіх А.

VI. Популяризація наукових здобутків українських учених.

Короткий опис. Запровадження проекту «Книга від вченого» (рис. 4).

Планові індикатори виконання.

1. Розробка Положення про проект.

2. Розробка анкети для збору матеріалів.

3. Популяризація наукових здобутків учених.

Фактичні індикатори виконання.

1.1. Розроблено Положення про проект.

2.1. Розроблено анкету для збору матеріалів.

2.2. Здійснено розсилку для наукової спільноти, молодих учених, ЗВО, НУ.

3.1. Популяризовано наукові здобутки вчених шляхом публікацій на офіційній Facebook-сторінці і на сайті Офісу підтримки вченого (опубліковано — 98, з них — 49 проведено в режимі онлайн).

3.2. Підготовлено та надіслано сертифікати учасників проекту.

Стан виконання — виконано.

Виконавці — Поліщук О., Підкуймуха Л.

VII. Розвиток індивідуальної кар'єрної траєкторії вченого.

Короткий опис. Курс підвищення кваліфікації «Бренд науковця в цифровому світі». Організатори: Офіс підтримки вченого спільно з ГО «Інноваційний університет» (рис. 5).

Планові індикатори виконання.

1. Аналіз наявних курсів на відкритих платформах.

2. Розробка проекту програми курсу та взаємодія зі спікерами.

3. Промоція курсу та набір навчальної групи.

Рис. 4. Світлини з ходу реалізації проекту «Книга від вченого» (Facebook-сторінка Офісу підтримки вченого)

Рис. 5. Постер організаторів курсу підвищення кваліфікації «Бренд науковця в цифровому світі»

4. Організація та проведення курсу.

Фактичні індикатори виконання.

1.1. Здійснено аналіз наявних курсів, сформовано слабкі та сильні сторони кожного.

2.1. Розроблено програму курсу «Бренд науковця в цифровому світі».

3.1. Здійснено промоцію курсу шляхом публікацій на сторінках соціальних мереж та розсилки від Офісу підтримки вченого заявки на проходження курсу.

3.2. Здійснено набір слухачів — 1200 заявок.

4.1. Проведено курс «Бренд науковця в цифровому світі» (21–27 листопада 2022 р.) та видано 450 сертифікатів.

Стан виконання — виконано.

Виконавці — Яцишин А., Яцишин Т., Баликін І., Касян С., Ковальчук О.

VIII. Забезпечення організаційної та соціальної підтримки інтересів учених.

Короткий опис. Забезпечення організаційної та соціальної підтримки вчених.

Планові індикатори виконання.

1. Здійснити збір даних.

2. Надати допомогу особам, які виїхали з зони бойових дій, тимчасово окупованих територій (або там перебувають).

Фактичні індикатори виконання.

1.1. Підготовлено анкету та надіслано на адресати переміщених закладів.

1.2. Опубліковано інформаційні дописи.

2.1. Опрацьовано заявки на отримання різних видів допомоги.

2.2. Надіслано допомогу майже 700 науковцям, науково-педагогічним працівникам і членам їхніх родин.

Стан виконання — виконано.

Виконавці — Поліщук О., Черв'як Г.

IX. Забезпечення організаційної та соціальної підтримки інтересів учених.

Короткий опис. Опрацювання Проекту плану відновлення розділу «Освіта і наука».

Планові індикатори виконання.

1. Підготувати пропозиції до Проекту плану відновлення розділу «Освіта і наука».

Фактичні індикатори виконання.

1.1. Підготовлено пропозиції до Проекту плану відновлення розділу «Освіта і наука».

1.2. Пропозиції надіслано на адресу платформи, Міністерства освіти і науки України.

Стан виконання — виконано.

Виконавець — Поліщук О.

X. Забезпечення організаційної та соціальної підтримки інтересів учених.

Короткий опис. Напрацювання пропозицій для запровадження Національної програми «Наука майбутнього».

Планові індикатори виконання.

1. Підготувати пропозиції для запровадження Національної програми «Наука майбутнього» та її напрямів.

Фактичні індикатори виконання.

1.1. Підготовлено пропозиції для запровадження Національної програми «Наука майбутнього».

1.2. Пропозиції надіслано для обговорення та оприлюднено на сайті.

1.3. Опрацьовано та систематизовано отримані пропозиції.

1.4. Проведено одну інформаційну зустріч з обговорення отриманих пропозицій.

1.5. Узагальнено отримані пропозиції (87 сторінок) і надіслано до розгляду Міністерству освіти і науки України, Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій.

Стан виконання — виконано.

Виконавець — Поліщук О.

XI. Забезпечення організаційної та соціальної підтримки інтересів учених.

Короткий опис. Підготовка пропозицій щодо змін до Постанови КМУ «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності».

Планові індикатори виконання.

1. Підготувати пропозиції до «Постанови КМУ «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності»».

Фактичні індикатори виконання.

1.1. Підготовлено пропозиції до Постанови.

1.2. Надіслано пропозиції для обговорення з можливістю залишати коментарі онлайн.

1.3. Опрацьовано та систематизовано отримані пропозиції.

1.4. Узагальнено отримані пропозиції та надіслано до розгляду Міністерству освіти і науки України, Кабінету Міністрів України.

Стан виконання — виконано.

Виконавець — Поліщук О.

Отже, вище було наведено лише незначну частину реалізованих завдань і проєктів Офісу підтримки вченого. Варто наголосити, що підтримка вчених і популяризація науки потребує спеціально організованої та скоординованої системної діяльності, яка також має бути фінансово підтримана як з державного бюджету, так і з інших джерел. Також заходи з популяризації національної науки є надзвичайно важливими для кожної країни, що сприяє розвитку суспільства та зміцненню національної ідентичності. Наведемо декілька ключових аргументів щодо важливості такої діяльності:

- *розвиток національного інтелектуального потенціалу та національної ідентичності* (популяризація національної науки дозволяє залучити талановитих учених і дослідників до роботи на теренах Батьківщини, а не за кордоном. Це сприяє створенню та збереженню власних інновацій і технологій. Також популяризація національної науки допомагає зберегти та розвинути культурну ідентичність країни, вивчати та зберігати традиції, мову, історію та спадщину нації);
- *економічний розвиток* (наукові досягнення впливають на економіку країни та сприяють її розвитку. Вони можуть стати основою для нових галузей промисловості, збільшення конкурентоспроможності на світовому ринку та створення нових робочих місць);
- *підвищення освітнього рівня населення* (популяризація національної науки сприяє загальному підвищенню рівня освіти серед населення. У суспільстві починають більше цінувати знання, інтелектуальний розвиток і критичне мислення).

ВИСНОВКИ

На нашу думку, підтримка вчених і популяризація національної науки є необхідними кроками для забезпечення сталого розвитку країни, підвищення конкурентоспроможності та добробуту нашої держави. Це важливий напрям організаційної діяльності у сфері науки, який потребує підтримки від уряду, НУ, ЗВО, громадських організацій та самої наукової спільноти.

Частина виконаних завдань і проєктів Офісу підтримки вченого, які були представлені в цій публікації, є різноплановими. Вони спрямовані на часткове вирішення певних завдань, а саме: розвиток індивідуальної кар'єрної траєкторії вченого; забезпечення організаційної та соціальної підтримки інтересів учених; сприяння кооперації між НУ та/або ЗВО, міжнародними науковими та іноземними науковими інституціями; популяризація наукових здобутків українських учених тощо.

Узагальнення наукової літератури та власний досвід авторів цієї публікації дав змогу визначити декілька чинників, які гальмують діяльність щодо популяризації національної науки:

- невміння вчених самостійно презентувати та просувати власні наукові результати і розробки;
- відсутність цілеспрямованої державної підтримки щодо популяризації науки та підвищення престижу вченого;
- неналагодженість комунікації між ученими та працівниками медіа;
- відсутність PR-відділів у НУ чи відповідальних осіб за популяризацію наукових результатів і розробок;
- брак курсів із наукової журналістики, як результат, неякісна робота працівників медіа в цій галузі;
- журналісти не мають стійкого бажання висвітлювати наукові теми, переважно через відсутність сенсації в таких повідомленнях, складність теми, обмеженість зацікавленої аудиторії тощо. Водночас подається розважальний, малоінформативний, сенсаційний, часто «псевдонауковий» контент, який не сприяє популяризації науки;
- недовіра вчених до роботи журналістів, бажання застерегтися від викривлень, неправильного трактування та надмірного спрощення результатів досліджень;
- відсутність спеціальної професійної підготовки для вчених (чи підвищення кваліфікації) щодо різних аспектів популяризації власних наукових результатів і розробок та формування бренду вченого;

- відсутність офіційних вимог до вчених щодо необхідності популяризації власних наукових результатів і розробок;
- відсутність сформованого інтересу масової громадськості до науково-популярної інформації, відведення для неї другорядного місця в системі персонального добору інформації для споживання тощо.

В сучасних умовах для популяризації національної науки цифрові технології є найкращими засобами. Окрім традиційних сайтів установ, важливо активно застосовувати соціальні мережі (Facebook, Instagram тощо) та YouTube-канали. Також варто створити окремий напрям щодо підготовки та підвищення кваліфікації вчених щодо розвитку знань і навичок із популяризації науки та формування власного бренду вченого.

У подальших наукових публікаціях плануємо узагальнити та систематизувати й інші реалізовані завдання і проекти Офісу підтримки вченого та представити їх для наукової громадськості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дедушкіна А. В. Популяризація науки в сучасному українському інтернет-просторі / А. В. Дедушкіна // Обрії друкарства. — 2015. — № 1. — С. 39–47. — <https://doi.org/10.20535/2522-1078.2015.1.95229>.
2. Бутиріна М. В. Популяризація науки в Україні: мас-медійні тренди [Електронний ресурс] / М. В. Бутиріна // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. — 2020. — № 17. — Режим доступу: <https://periodicals.karazin.ua/sc/article/view/16524>. (Серія “Соціальні комунікації”).
3. Популяризація науки через підвищення престижу професії вченого та єдина вебплатформа для українських дослідників — підсумки брифінгу “Говоримо про науку!” [Електронний ресурс] // Міністерство освіти та науки України. — 11 листопада, 2021. — Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/populyarizaciya-nauki-cherez-pidvishennya-prestizhu-profesiyi-vchenogo-ta-yedina-vebplatforma-dlya-ukrayinskih-doslidnikiv-pidsumki-brifingu-govorimo-pro-nauku>.
4. Blanchard A. Science blogs in research and popularization of science: why, how and for whom? / A. Blanchard // Common Knowledge: The Challenge of Transdisciplinarity, EPFL Press, 2011. — P. 219.
5. Hu Jun. A Summary of the Construction of Science Popularization Bases in China / Hu Jun, He Wei // Advances in Social Science, Education and Humanities Research: Proceedings of the 2022 3rd International Conference on Mental Health, Education and Human Development (MHEHD 2022). — 2022. — Vol. 670. — P. 996–999. — <https://doi.org/10.2991/assehr.k.220704.180>.
6. When science becomes too easy: Science popularization inclines laypeople to underrate their dependence on experts / L. Scharrer, Y. Rupieper, M. Stadler, R. Bromme // Public Understanding of Science. — 2017. — Vol. 26 (8). — P. 1003–1018. — <https://doi.org/10.1177/0963662516680311>.
7. Бондаренко Т. О. Популяризація науки у вітчизняному медіа-просторі / Т. О. Бондаренко // Держава та регіони. — 2012. — № 1. — С. 4–8. (Серія: Соціальні комунікації). — <https://doi.org/10.20535/2522-1078.2015.1.95229>.
8. Живага О. В. Сучасні соціальні медіа як інструмент популяризації науки в умовах інформаційного суспільства / О. В. Живага, О. В. Вовченко, Н. С. Петренко // Наука та Наукознавство. — 2020. — № 4 (110). — С. 88–109. — <https://doi.org/10.15407/sofs2020.04.088/>.
9. Іваницька М. Популяризація наукового контенту в Україні: на прикладі “Моя НАУКА”, “КУНШТ”, “ГРОМАДСЬКЕ” (НАУКА) / М. Іваницька // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”: журналістика. — 2021. — № 2 (2). — С. 24–30. — <https://doi.org/10.23939/sjs2021.02.024>.
10. В Україні створили платформу для популяризації вітчизняної науки [Електронний ресурс] // Укрінформ. — Серпень, 2022. — Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3541339-v-ukraini-stvorili-sajt-dla-popularizacii-vitcznanoi-nauki.html>.
11. Яцишин А. В. Цифрові відкриті системи у підготовці аспірантів і докторантів: монографія / А. В. Яцишин. — Київ : ЦП Компрінт. — 2020. — 416 с.
12. Яцишин А. В. Роль е-інфраструктур у підтримці наукової діяльності: виклики та перспективи / А. В. Яцишин, Г. Я. Мозолевич, Т. М. Яцишин, А. С. Сухих // Наука, технології, інновації. — 2023. — № 2. — С. 64–80. — <http://doi.org/10.35668/2520-6524-2023-2-08>.
13. Яцишин А. В. Застосування цифрових технологій для популяризації наукових здобутків / А. В. Яцишин, Т. М. Яцишин, А. С. Сухий, Ю. В. Малогулук / Наукова молодь — 2022: зб. матеріалів X Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених (Київ, 15 листопада 2022 р.). — Київ : КОМПРИНТ, 2022. — С. 128–133.
14. Офіс підтримки вченого [Електронний ресурс]: сайт. — 2022. — Режим доступу: <https://sso.org.ua/proyekty>.

REFERENCES

1. Diedushkina, A. V. (2015). Populiaryzatsiia nauky v suchasnomu ukrainskomu internet-prostorii [Popularization of science in the modern Ukrainian Internet space]. *Obrii drukarstva* [Horizons of printing], 1, 39–47. <https://doi.org/10.20535/2522-1078.2015.1.95229>. [in Ukr.].
2. Butyrina, M. V. (2020). Populiaryzatsiia nauky v Ukraini: mas-mediini trendy [Popularization of science in Ukraine: mass media trends]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina* [Bulletin of Kharkiv National University named after V. N. Karazin], 17. Retrieved from: <https://periodicals.karazin.ua/sc/article/view/16524>. [in Ukr.].
3. Populiaryzatsiia nauky cherez pidvyshchennia prestyzhu profesii vchenoho ta yedyna vebplatforma dlia ukrainskykh doslidnykiv — pidsumky bryfinhu “Hovorymo pro nauku!” [Popularization of science through increasing the prestige of the scientific profession and a single web platform for Ukrainian researchers — the results of the briefing “Let’s talk about science!"]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/ua/news/populyarizaciya-nauki-cherez-pidvishennya-prestizhu-profesiyi-vchenogo-ta-yedina-vebplatforma-dlya-ukrayinskih-doslidnikiv-pidsumki-brifingu-govorimo-pro-nauku>. [in Ukr.].

4. Blanchard, A. (2011). Science blogs in research and popularization of science: why, how and for whom? *Common Knowledge: The Challenge of Transdisciplinarity*, EPFL Press. 219 p.
5. Hu, Jun, & He, Wei (2022). A Summary of the Construction of Science Popularization Bases in China. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research. Proceedings of the 2022 3rd International Conference on Mental Health, Education and Human Development (MHEHD 2022)*. Vol. 670. 996–999. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.220704.180>.
6. Scharrer, L., Rupieper, Y., Stadler, M., & Bromme, R. (2017). When science becomes too easy: Science popularization inclines laypeople to underrate their dependence on experts. *Public Understanding of Science*. Vol. 26 (8). 1003–1018. <https://doi.org/10.1177/0963662516680311>.
7. Bondarenko, T. O. (2012). Populyaryzatsiia nauky u vitchyznianomu media-prostori [Popularization of science in the domestic media space]. *Derzhava ta rehiony* [State and regions]. 1, 4–8. [in Ukr.].
8. Zhyvaha, O. V., Vovchenko, O. V., & Petrenko, N. S. (2020). Suchasni sotsialni media yak instrument populyaryzatsii nauky v umovakh informatsiinoho suspilstva [Modern social media as a tool for the popularization of science in the conditions of the information society]. *Nauka ta Naukoznavstvo* [Science and Science]. 4 (110), 88–109. <https://doi.org/10.15407/sofs2020.04.088/>. [in Ukr.].
9. Ivanytska, M. (2021). Populyaryzatsiia naukovooho kontentu v Ukraini: na prykladi “Moia NAUKA”, “KUNSHТ”, “HROMADSKЕ” (NAUKA) [Popularization of scientific content in Ukraine: on the example of “My SCIENCE”, “KUNSHТ”, “PUBLIC” (SCIENCE)]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu “Lvivska politekhnika”: zhurnalistyka* [Bulletin of the Lviv Polytechnic National University: journalism]. 2 (2). 24–30. <https://doi.org/10.23939/sjs2021.02.024>. [in Ukr.].
10. (2022). V Ukraini stvorily platformu dlia populyaryzatsii vitchyznianoi nauky [In Ukraine, a platform was created for the popularization of national science]. *Ukrinform*. Retrieved from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3541339-v-ukraini-stvorili-sajt-dla-popularizacii-vitcznanoi-nauki.html>. [in Ukr.].
11. Yatsyshyn, A. V. (2020). Tsyfrovii vidkryti systemy u pidhotovtsi aspirantiv i doktorantiv [Digital open systems in the training of graduate and doctoral students]. Kyiv. 416 p. [in Ukr.].
12. Yatsyshyn, A. V., Mozolevych, G. Ya., Yatsyshyn, T. M., & Sukhikh, A. S. (2023). Rol e-infrastruktur u pidtrymty naukovoi diialnosti: vyklyky ta perspektyvy [The role of e-infrastructures in supporting scientific activity: challenges and prospects]. *Nauka, tekhnolohii, innovatsii* [Science, technology, innovation]. 2. 64–80. [in Ukr.].
13. Yatsyshyn, A. V., Yatsyshyn, T. M., Sukhikh, A. S., & Malohulko, Yu. V. (2022). Zastosuvannia tsyfrovyykh tekhnolohii dlia populyaryzatsii naukovykh zdobutkiv [Application of digital technologies for the popularization of scientific achievements]. *Naukova molod-2022 (X Vseukrainska naukovo-praktychna konferentsia molodykh vchenykh)* [Scientific Youth — 2022 (10th All-Ukrainian Scientific and Practical Conference of Young Scientists)]. Kyiv. 128–133. [in Ukr.].
14. Ofis pidtrymky vchenoho [Scholar Support Office] (2022). Retrieved from: <https://sso.org.ua/proyekty>. [in Ukr.].

O. P. VASHCHUK, D. Sc. in Law, Professor
O. T. POLISHCHUK, PhD in Economics, Associate Professor
A. S. SUKHICH, PhD in Pedagogy, Senior Researcher
A. V. IATSYSHYN, D. Sc. in Pedagogy, Senior Researcher
T. M. YATSYSHYN, D. Sc. in Engineering, Associate Professor

SCHOLAR SUPPORT OFFICE: ANALYSIS OF SCIENCE POPULARIZATION PROJECTS AND PERFORMANCE AUDIT

Abstract. *The article provides a summary and presentation of some of the tasks and projects carried out by the Scholar Support Office in its first year of operation. It emphasizes that supporting scientists and popularizing national science are crucial for ensuring the sustainable development of the country, enhancing competitiveness, and promoting the well-being of our state. This direction of organizational activity in the field of science requires support from the government, scientific institutions, higher education establishments, civil organizations, and the scientific community itself. The presented activities of the Scholar Support Office, as described in this publication, are aimed at: developing the individual career trajectory of scientists; providing organizational and social support for scientists' interests; promoting cooperation among scientific institutions and/or higher education establishments, international scientific institutions, and foreign scientific institutions; popularizing the scientific achievements of Ukrainian scientists, among other goals. Additionally, the article outlines factors that hinder the popularization of national science, including the absence of targeted state support for science popularization and increasing the prestige of scientists, the lack of communication between scientists and media professionals, mistrust of scientists toward the work of journalists, and the absence of specialized professional training (or skills development) for scientists in various aspects of popularizing their own scientific results and developments and building a scientist's brand, among others.*

Keywords: science popularization, Scholar Support Office, activity audit, project analysis, scholar.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Ващук Олеся Петрівна — д-р юрид. наук, проф., Національний університет “Одеська юридична академія”, Фонтанська дорога, 23, м. Одеса, Україна, 65009; earth.olesia@gmail.com; ORCID: 0000-0003-3161-2870

Поліщук Олена Тимофіївна — канд. екон. наук, доц., Донецький національний університет імені Василя Стуса, вул. 600-річчя, 21, м. Вінниця, Україна, 21021; o-polishchuk@ukr.net; ORCID: 0000-0002-2903-1885

Сухіх Аліса Сергіївна — канд. пед. наук, Інститут цифровізації освіти НАПН України, вул. М. Берлінського, 9, м. Київ, Україна, 04060; salisam2005@gmail.com; ORCID: 0000-0001-8186-1715

Яцишин Анна Володимирівна — д-р пед. наук, старший науковий співробітник, ДНУ “Український інститут науково-технічної експертизи та інформації”, Інститут цифровізації освіти НАПН України, Офіс підтримки вченого, вул. Антоновича, 180, м. Київ, Україна, 03150; anna13.00.10@gmail.com; ORCID: 0000-0001-8011-5956

Яцишин Теодозія Михайлівна — д-р техн. наук, доц., ДНУ “Український інститут науково-технічної експертизи та інформації”, Офіс підтримки вченого, вул. Антоновича, 180, м. Київ, Україна, 03150; yatsyshynt@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7723-2086

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Vashchuk O. P. — D. Sc. in Law, Professor, National University “Odessa Law Academy”, Fontanska Doroha, 23, Odesa, Ukraine, 65009; earth.olesia@gmail.com; ORCID: 0000-0003-3161-2870

Polishchuk O. T. — PhD in Economics, Associate Professor, Vasyl Stus Donetsk National University, 600-richchya Str., 21, Vinnytsia, Ukraine, 21021; o-polishchuk@ukr.net, ORCID: 0000-0002-2903-1885

Sukhikh A. S. — PhD in Pedagogy, Senior Researcher, Institute of Digitalization of Education of the NAES of Ukraine, M. Berlinskoho Str., 9, Kyiv, Ukraine, 04060; salisam2005@gmail.com; ORCID: 0000-0001-8186-1715

Iatsyshyn A. V. — D. Sc. in Pedagogy, Senior Researcher, UkrI STEI, Institute for Digitalisation of Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Scholar Support Office, Antonovycha Str., 180, Kyiv, Ukraine, 03150; +38 (066) 311-19-52; anna13.00.10@gmail.com; ORCID: 0000-0001-8011-5956

Yatsyshyn T. M. — D. Sc. in Engineering, Associate Professor, Ukrainian Institute of Scientific and Technical Expertise and Information, Scholar Support Office, Antonovycha Str., 180, Kyiv, Ukraine, 03150; yatsyshynt@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7723-2086

ШАНОВНІ ПРЕДСТАВНИКИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА НАУКОВИХ УСТАНОВ, НАУКОВЦІ, ВИНАХІДНИКИ!

В УкрІНТЕІ впроваджено послугу “Комплексне інформаційне обслуговування”. Це актуальна і систематизована інформація з питань трансферу технологій, науково-технічного та інноваційного розвитку, що надсилається в онлайн-режимі і призначена для здійснення наукової та інноваційної діяльності. Видання надсилаються протягом року згідно з вказаною на сайті Інституту періодичністю. До вашої уваги інформаційний пакет “Комплексний” (8 видань):

- фаховий журнал “Наука, технології, інновації”;
- інформаційний бюлетень “Дослідження, технології та інновації у Європейському Союзі”;
- дайджест новин “Наука, технології, інновації”;
- дайджест трансферу технологій;
- “Збірник рефератів дисертацій, НДР та ДКР”;
- “Бюлетень реєстрації НДР та ДКР”;
- бюлетень “План проведення наукових, науково-технічних заходів в Україні”;
- “Закони та підзаконні акти, директивні документи у сфері вищої освіти, науки, науково-технічної інформації, науково-технологічного та інноваційного розвитку України”.

КОНТАКТИ:

телефон (044) 521-00-39,

e-mail: uintei.ua@gmail.com, uintei.info@gmail.com

Детальніше на сайті УкрІНТЕІ: www.uintei.kiev.ua